

Л.Н. Андерс
→

[Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>](http://kniga.biz.ua)

ВІСТАН Г'Ю ОДЕН – ПОЕТ ТРАГІЧНОГО ХХ СТОЛІТТЯ

Визначний англійський поет, укладач відомих поетичних антологій та літературний критик Джон Пресс (1920–2007) у ґрунтовній «Карті сучасної англійської поезії» (1969) констатує: ще впродовж 1930-х Вістан Г'ю Оден був визнаний одноголосно як чільна фігура свого поетичного покоління. Сьогодні це твердження можна розширити: він є одним з найблискупіших англомовних поетів ХХ сторіччя.

Утім, уточнити, деталізувати таку характеристику доволі складно, – як і щодо іншого великого поета, Томаса Стерна Еліота. Та якщо народжений в Америці Еліот переїхав у зрілому віці до Англії, то Оден вчинив з точністю до «навпаки» – вже знаним поетом прийняв американське громадянство (хоча незадовго до смерті знову став проводити більшість часу в Європі).

Тому коли говорять про творчість Одена в цілому, то зараховують його таки до англійських поетів, хоча до антологій повоєнної англійської поезії вже не включають.

Поетова біографія, принаймні перша її половина, була доволі бурхливою. Він народився 1907 року в Йорку, в родині шанованого лікаря. Його діди по обох лініях належали до кліру «високої» англіканської Церкви, урочисті обряди якої справили великий вплив на формування свідомості майбутнього поета. Але в підлітковому віці Вістан захопився природничими науками і, за власним визначенням, «утратив віру».

Юнак почав навчатися в Оксфорді на біолога, та досить скоро перейшов на англійську літературу. Його перші напівдитячі вірші були написані під впливом Вордсворта, власний поетичний голос він знайшов лише у двадцятилітньому віці. Книжкою під безпретензійною назвою «Вірші» (1928) Оден буквально кометою ввірвався до англійської поезії. За свідченням критиків, від часів Байрона Англія не знала яскравішого й бурхливішого письменницького дебюту.

У 1930 році з'явилася друком (разом із віршами) також перша Оденіва драма, яка містила фрагменти ісландських саг (з дитинства поет вірив у власне походження від вікінгів), а також несла ознаки незаперечного впливу скандально відомого тоді Девіда Герберта Ловренса, що в пуританських колах мав славу «порнографа» (на додачу і сам поет остаточно усвідомив наприкінці 1920-х свою гомосексуальність).

Протягом 1930-х Оден створює низку гостросоціальних і сатиричних творів. Водночас багато подорожує (діапазон його мандрівок – від Ісландії до Китаю, де він разом із наставником, партнером, коханцем і співавтором Крістофером Ішервудом стає на кілька місяців свідком трагічних подій японського вторгнення і пише про це цикл із майже трьох десятків дуже сильних віршів «У час війни»).

У 1935 році поет бере фіктивний шлюб з Ерікою Манн (дочкою Томаса Манна), аби дати тій змогу отримати британський паспорт і врятуватися від нацистів (трагедією німецьких євреїв, перед якими західні демократії зачинили тоді двері, прирікаючи на подальшу смерть у нацистських концтаборах, нав'язано цикл «Дванадцять пісень»). Потому була ще й участь у громадянській війні в Іспанії в санітарному батальйоні армії республіканців (враженнями того часу нав'язано поему «Іспанія»).

На початку 1939 року поет разом з Ішервудом переїздить до Штатів. На батьківщині його звинувачують мало не в зраді та боягузтві. Ці звинувачення, безумовно, несправедливі: мало хто в Британії міг тоді передбачити швидкий вибух Другої світової, а особисту відвагу Оден не раз довів у Китаї та в Іспанії. Зрештою, коли почалася війна, він публічно оголосив,

що готовий повернутись і вступити до британського війська. Але люди віком «понад 30» і без військового фаху Королівським збройним силам тоді ще не були потрібні.

У Штатах Оден зазнає чергової світоглядної трансформації. У 1940 році він наворачтається до англіканської Церкви. У його творчості теж відбувається глибока зміна. Якщо у 1930-ті він не уникнув модних тоді серед інтелігенції «лівих» поглядів, а його кумирами були Д. Г. Ловренс, З. Фройд, Ф. Кафка, то на поезії повоєнних десятиліть лежить незаперечний вплив Данте й Поупа. Від політичних текстів поет переходить до вічних тем буття – переважно релігійних і моральних. Він навіть перестає включати деякі з написаних «на злобу дня» творів (як-от «1 вересня 1939 року», «Іспанія») до нових видань своїх поезій. Хоча потужний мотив неприйняття несправедливості й насильства залишається – він яскраво звучить у написаному 1955 року «Ахілловому щиті», що дав назву однойменній збірці.

У повоєнні роки Оден успішно пише не лише вірші, а й драми, прозу, есеї та оперові лібрето (опера теж стає одним із важливих джерел його натхнення). У 1971 році генеральний секретар ООН У Тан пропонує поету написати слова Гімну Об'єднаних Націй (до музики каталонця Пабло Касальса), проте офіційного статусу цей твір так і не набув.

Письменник у цей час живе потроху то в Нью-Йорку, то в Оксфорді (де читає курси з англійської поезії). У 1958 році він купує сільський будинок в австрійському Кірхштеттені – перше житло, власником якого був він сам. Останню зиму свого життя він провів в Оксфорді, а влітку повернувся до Австрії – щоб померти у Відні. Похований у Кірхштеттені, який він так любив.

Вплив Одена на світову поезію минулого століття був доволі глибокий. Скажімо, одна з відомих поезій молодого Йосифа Бродського (тоді ще не нобелівського лавреата й автора бруталного українофобського тексту «На незалежність України», а людини, засланої комуністичною системою «за неробство») «Вірші на смерть Т. С. Еліота» є очевидним парафразом Оденівського вірша пам'яті В. Б. Єйтса. Вплив